

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter...

Jahr: 1750

Kollektion: Zoologica

Werk Id: PPN369547365

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN369547365> | LOG_0221

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT NONUM.

Cocus maldivicus minor, seu Cocillus. Coquinbo.

Majorem minoremque Calappam laut in præcedenti descripsimus capite, quæ nempe congeneres sunt, alia autem vel proprie minor restat species a prioribus maxime diversa. Hæc autem nux magnitudinem obtinet Castanæ vel majoris Pruni, cum gluma cordiformis, ad unam nempe partem plana, ad alteram obtuse acuminata, & ad bina majora latera planiuscula, ad unum vero latus rotundum conspicitur foramen, quo pedunculo fuit nexa, acsi cor transversale locatum esset, aliæ vero nuces istud foramen superius gerunt. Externe corticem habet obscure cinereum, rugosum, & ex uniformibus fibris seu substantia constructum, ultra pennam crassum, sub hoc nullum locatur Tampærong, sed mox durus & corneus nucleus, parum trigonus, fere instar obliqui cordis, vel instar decorticatæ vetustæ Pinangæ. Si hic dissectetur, cavitas in eo deregitur, in qua pauca stagnat lymphæ.

Hujus nucis substantia simul cum nucleo mollior est cornu, semi digitum, vel ultra pennam crassa, externe spadiceæ coloris, interne ex pallide fusco & cinereo colore mixta, intermixtis tenuibus venulis, Cobram vel siccata Calappi medullam referens. In contrita odor saporque fortior est, magis ad cornu accedens quam in majore Calappa laut. Arbor ejus æque ignota est quam præcedentis, toti enim fructus in litus projecti inveniuntur, æque rari quam Calappa laut, qui denotati sunt in Figura litt. A. B. C.

Nomen. Latine *Cocus maldivicus minor*, & *Cocillus*, juxta Lusitanicum *Coquinbo*, quod denotat Calappum minorem, vocant quoque eum *Coquos de melinde*, & *Coquo das ilhas*, quum e parvis & incultis deferuntur insulis. Malaiensibus ignotus est hic fructus.

Locus ejus est ingens mare circa insulas Maldivenses & Sporades, ante oram Malabarensis sitas, & quæ a nautis inter Maldivas quoque numerantur, maturi itaque hi fructus a mare projiciuntur in litora istarum insularum, Ceylonæ, & Malabaræ, in ora Zephyrea, apud Sinenses Cuyfay Cuyfay dicta, ac porro in Java & reliquis Orientalibus insulis meo judicio non inveniuntur, atque hinc Malayensibus ignotus est, sed eo magis apud Lusitanos juxta oram Malabarensis & Indostanam habitantes.

Ufus. Ejusdem habetur virtutis cum Calappa laut, tanquam primum nempe medicamentum ad quævis venena extinguenda, eaque per vomitum ejicienda, ad ferventem seu biliosam Colicam sedandam in ardentibus febribus & refrigerandum, eodem si adsumatur modo, quo præcedens indicat Caput, sique exterior gustetur pellicula, quæ corneo incumbit putamini, tum levis persentitur acrimonia, sed non urens. Lusitani Goënses hunc *Coquinbo* fructum quam maxime extollunt, quique ipsis dicitur *Coquos de melinde*, a quibus quoddam accepi scriptum de virtutibus *Coquinbo* agens sequentem in modum.

Primo enim hic supra porphyritim cum aqua terendus est, & propinandus, quum Mordexy vel Cholera quis laborat, sive junctus ipsi sit alvi fluxus, sive simplex flatuum ructus, sive ut id compendiose dicam, contra quodvis Mordexy, qualis etiam ejus sit effectus, talesque constipata laborantes alvo non modo relaxabuntur, sed etiam quævis difficultas, quæ Choleram causat, cessabit.

Secundo conducit, dicto si adhibetur modo contra quævis alvi tormina, & intestinorum lancinationes, sive causentur per frigus sive per calorem.

Tertio ingeritur, ut per unam alteramve sedem cunctæ acidæ vel biliosæ stomachi eructiones tollantur, sive hæ per nimium cibum, sive per nimium potum ortum ducant.

Quarto.

NEGENDE HOOFDSTUK.

De kleine Maldivische Cocus-noot.

De groote en kleine Kalappa laut hebben wy in 't voorgaande Hoofdstuk beschreeven, te weten die van een geslacht zyn, resteert nog een andere of eigentlyke kleine van de voorgaande merkelyk verschillende. Deze is in de grootte van een Kastanje, of een groote Pruim, met haar bolster wat bariformig, te weten aan 't eene einde wat plat, aan 't andere met een stompe spitze, en aan de grootste twee zyden platagtig, aan de eene zyde ziet men een rond gat, daar ze aan den steel vast heeft gestaan, als of 'er een Hert dwers daar aan zat, dog andere hebben het voornoemde gat boven. Van buiten heeft ze een donker-grauwe bolster, ruig, van een dradige substantie gemaakt, ruim een schaft dik, daar onder leidt geen Tampærong, maar straks een hard boornagtig pit, wat drieboekig als een sbeef Hart, of als een geschildte oude Pinang. Als men 't zelve doorsnydt, zoo vindt men een bolligheid van binnen, daar in wat water sbeuilt.

De substantie van dit Nootje met eenen het pit zynde, is weeker dan boorn, een halve vinger of ruim een schaft dik, van buiten Kastanje-bruin, van binnen uit ligt-bruin, en grauwx gemengt met fyne adertjes daar tusschen, na Cobra of gedroogt Calappus-pit gelykende. Aan 't gewreevene is reuk en smaak wat sterker en boornagtiger, dan aan de groote Calappa laut. De boom is zoo onbekent als de voorgaande, want men vindt de gebeele vrugten op strand gesmeeten, en dat alzoo zelden als de Calappa laut, te zien in de Figuur met A. B. C.

Naam. In 't Latyn *Cocus maldivicus minor*, en *Cocillus*, na 't Portugeese *Coquinbo*, 't welk wil een kleine Calappus beduiden, dog zy noemen ze ook *Coquos de melinde*, en *Coquo das ilhas*, om dat ze van kleine en onbewoonde Eilanden gebragt werden, by de Malyers is ze onbekent.

Plaats. Zyn plaats is de groote zee omtrent de Maldivische Eilanden, en de Sporades, die voor de Malabaarse Kust leggen, en by de Zeelieden mede onder Maldivas gerekent werden. De rype dan werden door de zee uitgegeworpen op de stranden van de voornoemde Eilanden, van Ceylon, en Malabaar, op de Westkust by de Chineesen *Cuyfay Cuyfay* genaamt, nog op Java en de verdere Oosterse Eilanden werd ze myns oordeels niet gevonden, en daarom is ze by de Malyers onbekent. Maar zoo veel meer by de Portugeesen langs de Malabaarse en Indostaanse Kust woonende.

Gebruik. Zy werd van dezelve kragt gehouden als de groote Calappa laut, namentlyk voor een Hoofd-Medicyn om alderhand ingenomen venyn te dooden, en 't zelve door 't braken uit te werpen, het beete of galagtige Kolyk te stillen, in brandige koortzen te verkoelen, gebruikt en ingenomen als in 't voorgaande Hoofdstuk staat, als men 't buitenste velletje proeft, 't welk op de boornagtige schaal leid, zoo werd men een kleine scherpigheid gewaar, dog niet brandende. De Portugeesen te Goa roemen deze *Coquinbo* zeer, die ze ook *Coquos de melinde* noemen, van dewelke ik zeker geschrift bekomen heb, de kragten van *Coquinbo* aangaande vervat in de volgende punten: als

1. Moet men dezelve op een steen met koud water wryven, en dan 't gewreevene innemen, als men de Mordexy ofte het Bord heeft, het zy dat ze vermengt is met losse afgank, of alleen maar met overvloedig lossen van winden, ofte in 't kort gezegt tegens alderhande Mordexy, hoe die ook van werkinge mogte wezen, en zullen die geene, die geen stoelgank hebben door voorschreeve inneming niet alleen den zelve krygen, maar zal ook alle moejelykheid, die 't bord veroorzaakt, doen ophouden.

2. Is ze goet als vooren gebruikt om alderhande buikpyn, en krimpung der darmen te verdryven, 't zy dat ze veroorzaakt is door koude ofte door bitte.

3. Wird ze ingenomen om door een of twee stoelgangen alle zuure ofte galagtige opwerping des maags kwyt te maken, 't zy dezelve opwerping door al te veel eeten of drinken oorspronkelyk is.

Quarto. Valet dicto adsumptus modo, si quis calida vel frigida laboret febris, sed observandum est, ut contritus hic Cocus propinetur, quam primum quis sentiat febrilem paroxysmum, quum nullum dubium est, quin cito homines ab ea liberentur, uti id sæpius experti sunt Goënses anno 1597.

Quinto. Præstat stomacho ferventi, sique hinc cibus adsumptus evomitur.

Sexto. Contra quosvis morsus venenatorum serpentum aliorumve animalium, immo contra ipsum Cobræ Capellæ ictum, sique propinetur, simul nucis frustulum fauciato loco applicandum est.

Septimo. Quam saluberrimum est, si parturienti exhibeatur, sed tum nux loco aquæ cum vino propinanda est.

Octavo. Etiam in usu est ad pedum œdema ac tumorem pellendum, sed uti mox dictum fuit, cum vino contrita.

Alia porro species Coquinho mihi oblata est, quæ dicebatur vera nux Cocos de melinde esse, quæ non integra erat, sed superius lamella abscissa erat, magnitudine ovi gallinæ vulgaris, sed paulo magis oblongum instar integræ Pinangæ itam. Externe obducta erat rugosa, flavescens, & lignosa pelle, quæ tamen facile abradi poterat, quibusdam prominentibus figuris tanquam distincta, ac præterea tecta tenui flavescente & splendente pellicula. Interne penitus repleta erat substantia sicca & dura, coloris duri instar Suberis, ac fere ossæ.

Per eam decurrebant nigricantes bursulæ seu vesiculæ transversales, quarum extremitates conspiciebantur in exteriore pelle, qua abrasa superficies superflua nigra erat, sique ulterius desquamabatur, gilva erat cum nigris venis seu characteribus distincta, nullus notabilis in ea detegatur fapor, nec gravis admodum erat.

Hic delineata est cum lamella abscissa, quum nunquam integram eam viderim. Possessor erat dux Germanicus, præ se ferens eam bene noscere, vocabaturque Cocos de melinde, dicebatque inveniri licet rarissime sub aqua, in rupibus marinis ante oram Melindæ, quæ regio est in Africæ ora Orientali sita, ubi Lusitani mercaturam exercent, atque unde hæc Cocos nux Goam & Zeylanam transfertur. Possessor hic volebat eam dare pro 50 imperialibus ob unicum experimentum, quod dicebat cum ea instituisse.

Eratque ejus rasura ex capite abscissa præparata & propinata puerperæ, quæ per octo dies frustraneos passa fuerat dolores partus, qua liberata fuit & partum feliciter enixa, ad quam rem prior Coquinho etiam laudatur & adhibetur.

Cingalensis quidam ex Zeylana, qui dicebat diu navigasse in Maldivis, narrabat, arborem, quæ Coquinho proferebat, omnino Calappo similem esse, sed multo humilior hæc erat, nempe non ultra decem pedum altitudinem, sub aqua in rupibus locata, ad profunditatem trium quatuorve orchiarum haud procul a litore, fructumque hunc Coquinho non ex ramis vel coma crescere, uti aliæ Calappi nuces, sed ex radicibus, quæ partim supra rupes nudæ & elevatae erant, & quibus Coquinho instar nodorum insidet, quod ulteriori examini aliis relinquo.

A vero alienum haud mihi videtur, si modo verum sit, Coquinhos arboribus increfcere, & non ex nudis scopulis, eamque arbusculam esse speciem Corallii nigri seu Calbahaar itam, supra Cap. 2. descripti, quum in ejus ramis aliquando nigræ etiam observantur baccæ, instar magnorum Pisorum, quæ intus concavæ sunt, sed huic sententiæ repugnare videtur, nigrum Calbahaar in iis locis, in quibus Coquinho crefcit, saltem quantum novi ignotum esse.

Alium præterea fructum ex Ternata accepi, qui tanquam Calapput laut etiam missus fuit magnitudine & forma trium nucleorum, qui in Lontari fructu inveniuntur, cæterum formam habebat oblongi cordis, cujus bina angusta latera planiuscula seu compressa erant, tertia vero pars rotunda, superius rotundum erat foramen, in quo breviter & firma seta locabantur, externe nigricans. In dissecta nuce nil nisi cavitas detegatur, atque in ea tales costæ, quales supra de Compari mangæ dictæ fuere, putamen fati crassum erat, durum, & ex nigro cornei coloris, sine odore vel sapore. Inventa quoque fuit in Moluccensi mari, verus autem locus mihi ignotus est, atque hic proponitur ad ulterius examen, ejus itaque nullam dedi figuram.

Anno

4. Is ze goed op voorschreeve manier ingenomen, als een perzoon den beet en of kouden koorts heeft, dog dit dient waargenomen te werden, dat men den koorts maar voelende, terstond de gewreevene Cocos indrinken, wanneer ook niet te twyffelen zy, of dezelve zal de menschen dadelijk verlaten, gelyk bet in den 1597. Jare hier in Goa ondervonden is.

5. Is ze goed voor een, die een verbitte maag heeft, en daar door de gegetene spys uitwerpt.

6. Tegens alle venynige beet en van slangen als ander ongedierte, ja tot de Cobra Capella in kluis, moedende by 't innemen een weinig van de Noot op den gebeeten plaats ook gelegd werden.

7. Is dezelve zeer heilzaam een vrouw in te geven, die in Barends-nood is, dog dan moet de Noot in plaats van water met wyne ingenomen werden.

8. Dient ze ook om de zucht of dikkingheid der beenen te verdryven, mits als voren met wyne gewreeven zynde.

Nog een ander zoorte van Coquinho is my getoont, 't welk men zeide de regte Cocos de melinde te zyn, dewelke niet heel, maar boven een stuk afgesneeden was, in de grootte van een gemeen Hoenderei, dog wat lankwerpiger, gelyk een gebeele Pinang itam. Van buiten was zy bekleed met een rimpelige, bleek-geele, boutagtige huid, die men egter ligt schrapen konde, met eenige verbeve figuren als uitgesteeken, en daar boven met een dun bleek-geel en blinkend velleke bedekt. Binnen was zy geheel uitgevult met een drooge, harde substantie, van couleur hard als kurk, en schier beenagtig.

Door dezelve liepen zwartagtige heursjes of blaasjes over dwers leggende, wiens uitgangen men zag in de buitenste huid, dezelve huid afgeschraapt zynde, was de resteerende vlakke zwart, en als men verder daar in wreef, zoo wierd ze vaal met zwarte aderen, of karakteren gesprikkelt, daar was geen merkelyke smaak aan, en de zwarte niet boven mate.

Hier nevens is ze uitgeteekent met een afgesneeden hoofd, dewyl ik ze nooit geheel gezien heb. Den Eigenaar zynde een Duits Officier, die zig aanmatigde goede kennisse daar van te hebben, noemde ze Cocos de melinde, en zeide, dat ze gevonden werden, hoewel zeer zelden onder water, op de zeeklippen voor de Kust van Melinde, een Koninkryk op Africaas Oostkust, daar de Portugeesen handelen, en waar van ze deze Cocos na Goa en Ceylon brengen. Den Eigenaar wil deze voor geen vyftig ryksdaalders missen, wegens een eenig experiment, dat hy zeide daar van te hebben.

Het welk was, dat het schraappel daar van zynde bet afgenomen hoofd, ingegeven, een vrouw gebolpen bad, die agt dagen in vergeefze Barends-noot gelegen badde, waar toe men de eerstgenoemde Coquinho ook roemt.

Zekeren Singalees van Ceylon, die zeide lang in de Maldivas gevaren te hebben, wiste te verhalen, dat den boom, die de Coquinho draagt, t'eenemaal de Kalappus-boom gelyk zy, dog veel lager van gewas, namentlyk niet boven tien voeten hoog, onder water op de klippen staande, drie en vier vademmen diep niet verre van strand, dat ook de Coquinho niet aan deszelfs takken of kruin groeide, gelyk andere Kalappus-noten, maar uit de wortelen ontspringe, die ten deele boven de klippen bloot staan, en daar aan de Coquinhos als knoesten zitten, 't welk ik dan tot onderzoek aan andere overlate.

Het komt my niet onwaarschynlyk voor, indien 't maar waar is, dat deze Coquinhos aan boompjes, en niet uit bloote klippen groejen, dat het zelve boompje een zoorte zy van 't zwarte Koraal, of Calbahaar itam, hier boven Cap. 2. beschreeven, dewyl men zomtyds aan deszelfs takken ook eenige ronde besien vindt, als groote erwieten, die van binnen hol zyn, waar tegen egter schynt te stryden, dat het zwarte Kalbahaar in die plaatzen, daar de Coquinho groeit, immers zoo veel ik weet onbekent is.

Nog een ander vrugt heb ik uit Ternaten gekreegen, mede voor een zoorte van Calappa laut gezonden, in de grootte en satzoen van de drie korrels, die men in de Lontari vrugt vindt, anders van gedaante als een langwerpiger, daar aan de twee smalle zyden wat plat of gedrukt, de derde rond was. Boven op was een rond gat, daar in korte en styve borstels stonden, van buiten zwartagtig. In de doorgezaagde vindt men niets dan een holligheid, en daar in zoodanige ribben, als boven van Compar mangæ gezegt is, de schaal was redelyk dik, hard, en zwart, boornverwig, zonder reuk of smaak. Zy is mede in de Molukse zee gevonden, dog de regte plaats is my onbekent, en werd hier gezet tot nader onderzoek, hebbe dierbalve geen figuur daar van gegeven.

E e 2

Anno

Anno 1693. quidam Æthiopicus flamen per suum famulum in Manipa in sinu Taniwaro, nigri Calbahari arbusculam voluit extrahi, sed quum eam dissolvere non posset, puer iste ex ejus tenuibus ramulis fructum avulsit magnitudine vetustæ Pinangæ vel paulo minus, utrinque acuminatum, ac verrucis obseisum, ac striis intricatis distinctum, fere instar Calbaharii, sed substantiæ gravioris, prope abruptam radiculam volvuli isti quoque conspiciantur sibi invicem inpositi uti in alio Calbahario, coloris nigri. Volebat hunc haberi pro *Boa sangi*, de quo supra, atque nobis persuadebat, Sinenses hunc licitavisse pro 24 imperialibus, ut & possessori divitias adlaturum, sed ejus relatio parum suspecta erat, quum ejus populares Bonderenses multa centena talium arbuscularum evelunt, ac nunquam similes invenerint fructus, uti autem ab eo detectus fuit, in adjecta eum exhibuimus figura.

N. B. Ne quis decipiatur, attentum esse oportet ad binos fructus, qui externa facie quam maxime sibi similes sunt, minor nempe *Calappa laut*, ac fructus arboris *Nipa* libro primo descripti.

Hic itaque discrimen eorum notabo, quoad externam faciem, verus enim fructus *Calappæ laut*, uti dictum fuit, distinctus est in bina crura, inter quæ fasciculus rugosus & pilosus conspicitur, quo, uti videtur, arbori adhæsit, sique hic decidat, rotundum adparet foraminulum, quod concavum penetrat putamen, ex quo, si recens sit, gratus exhalat odor, uti in ejus descriptione dictum fuit.

Contra fructus *Nipæ* istis binis destituuntur cruribus, sed acute desinunt superius, ubi arbori nexi fuere, ibique rotundum & profundum conspicitur foramen, similibus duris setis obfessum, ac plerumque trigoni sunt hi fructus, quum veræ *Calappæ laut* plani sint, ac si bini concreti fuissent.

Tabula Octavaesima secunda

Ad Figuram primam *Compar Mangæ* exhibet, ad finem Capituli octavi descriptum.

Figura secunda *Cocillum* delineat oblongum.

Figura tertia *Cocillum* sistit planum, seu *Castaneæ formem*, cum ejus nucleo *A interno*.

Figura quarta est *Cocus Melindanus minor*.

Litt. B est *Fructus Calbaharii nigri* putatus.

CAPUT DECIMUM.

Accarbarium montanum. *Calbabaar goenong.*

Nigra Calbaharia raram quandam habent speciem, quam diu fabulosam habui, & nunquam vidi, sed serio relatu talium incolarum, qui ejus etiam oculares fuere testes, incitatus, pro vero simili id accepi, attamen Lectori nullam majorem fidem & certitudinem dare possum, quam ex ipsorum relatu intellexi.

Hoc itaque erit verum nigrum Calbaharium, paucos gerens curtos & crassos ramos, simplicem plerumque erigens truncum, non in mari, sed in saxosis & horrendis montibus excretum circa oras maritimas sitis, atque ubi nullæ sunt arbores densæ.

Ipsis persuadere volebam, forte esse frustra Calbaharii marini per ingens & generale diluvium vel alias extraordinarias inundationes in montes projecta, ac tempore rupibus tecta, vel partim ipsis inradicata, uti in Amboinensibus insulis in similibus desertis montibus inveni multa centena ingentium concharum, quæ *Chamæ decumana*, & *Malaice Bia garoe* dicuntur, quarum dimidia pars vix a quatuor vel sex viris tolli poterat, quæ partim in fundo laxæ, partim in rupibus fixæ erant.

Item quævis fragmenta Coralliorum, tam laxa quam scopulis inhærentia, quæ cuncta sine dubio superflua universalis Diluvii sunt monumenta, quod & omnes hi norunt incolæ tam Æthiopes quam gentiles, sed mihi refutabant, dicentes perfecte conspici posse istud Calbaharium montanum ex rupibus esse excretum, quum erectum staret curtis prominens ramis, formamque radicem in iis exhibens.

Simi-

Anno 1693. heeft zeker Moorsen Paap door zynen jonge op Manipa, in de bogt van Taniwaro, een zwart Kalbabaar-boom willen uittrekken, dog den zelven niet konnende los krygen, heeft den jonge van deszelfs dunne takken een vrugt afgebaald, in de grootte van een oude Pinang of wat kleinder, agter en vooren toegespitst, met wratjes bezet, en verwerde streepjes vertoonende, schieb als Kalbabaar, dog zwaarder van substantie, by het afgebrookene worteltje zag men ook de rolletjes op malkander, gelyk aan ander Kalbabaar, en zwart van couleur, by wilde dit voor een *Boa sangi* gehouden hebben, en maakte ons wys, dat de Chineesen bem vierentwintig ryksdaalders daar voor geboden hadden, en dat ze den bezitter rykdom zoude toebrengen, dog zyn verbaal valt wat suspect, om dat zyne Landslieden de Bonöers wel hondert diergelyke boompjes uittrekken, en nooit iets diergelyken gevonden hebben. Immers zoo als het van hem gevonden is, hebben wy 't in de nevenstaande figuur willen vertoonen.

N. B. Om niet bedrogen te werden, moet men bedagt zyn op den onderscheid van tweederlei vrugten, die malkanderen van buiten vry wat gelyken, te weten de kleine *Calappa laut*, en de vrugten van den boom *Nipa*, in myn *Herbarium* lib. 1. beschreeven.

Ik zal hier van alleenlyk het onderscheid zetten, zoo als ze van buiten aan te zien zyn, want de opregte *Calappa laut*, als gezegt, is verdeelt in twee beenen, tusschen dewelke men een ruig hairig bosje ziet, waar mede zy, zoo het schynt, aan de boom vast gezeten hebben, en als het zelve afvalt, zoo ziet men een rond gaatje, 't welk in de holle schale gaat, waar uit, als ze versich zyn, een lieffelyke reuk komt, gelyk in hare beschryving gezegt is.

Daar en tegen de vrugten van *Nipa*, hebben de twee beenen niet, maar lopen spits toe; boven daar ze aan den boom gezeten hebben, vint men een rond en diep gat, met diergelyke harde borstels bezet, ook zyn ze meest driezydig, daar de regte *Calappa laut* meest plat zyn, als of ze uit twee te zamen gezet waren.

De twee en Tagtigste Plaat

Vertoont in de eerste Figuur de *Compar Mangæ*, op het einde van het agtste Hoofdstuk beschreeven.

De tweede Figuur vertoont een langwerpige *Coquinbo*.

De derde Figuur stelt voor een platte ofte *Castanjeformige Coquinbo*, met deszelfs inwendige *Pit A*.

De vierde Figuur is de kleindere *Melindische Cocus*.

Lett. B is de Vrugt van het zwarte *Calbabaar* gehouden.

TIENDE HOOFDSTUK.

Het Berg-Calbabaar.

DE zwarte Calbabaren hebben nog een zeldzame soorte, die ik lange voor fabuleus gehouden hebbe, en nooit van my gezien is, dog door het ernstige verbaal van zoodanige Inlanders, die ooggetuigen wilden zyn, aangezet, heb ik 't voor waarschylyk moeten aannemen, konnende egter den Lezer geen meerder verzekertheid mededeelen, dan ik uit derzelver woorden begreepen heb.

Dit zal een regt zwarte Calbabaar zyn, met weinige korte en dikke takken, dog gemeene, met een enkele stam, niet in zee, maar op steenagtige en akelige bergen groeiende, omtrent de zeekanten gelegen, en daar geen digt geboomte staat.

Ik wilde hun wys maken, dat het misschien stukken van Zee-Calbabaar waren, door de groote Diluvie of andere extraordinary overstromen op de bergen gesmeeten, en met 'er tyd door de klippen bedekt of ten deele gevat, gelyk ik in de Amboinse Eilanden op diergelyke akelige bergen gevonden heb veel hondert groote schulpen, *Chama decumana*; in 't Maleits *Bia garoe* genaamt, daar vier en ses mannen aan eene helst op te tillen hadden, ten deele in den grond los, ten deele in de klippen vast gegroeit.

Item alderhande stukken van Kraalsteenen zoo los als in de klippen vast, welke alle men voor ontwyffelbare overblyfsels houd van de universele Diluvie, daar alle deze Inlanders van weten, zoo Mooren als Heidenen. Maar dit streeken zemy af, zeggende dat men perfect zien konde het voornoemde *Berg-Calbabaar*, uit de klippen gegroeit te zyn als overeind staande, met korte takken uitkykende, en een gedaante van wortelen daar in makende.

Het